

Inhoud

7 Kaarten & plattegronden

9 Woord vooraf

1 11 Kennismaking met Cuba

12 Geologie en landschap

13 Van kapokboom tot zeekoe

17 Een zelfbewust volk

21 Religieuze vermenging

25 De Nieuwe Mens

33 Economie: een kwestie van over-
leven

45 Cuba culinair

2 51 Geschiedenis en politiek

52 Een bijzondere ontmoeting

55 Spaanse kolonisatie

60 Onafhankelijkheidsstrijd

67 Revolutie

75 Cubaans communisme

87 De revolutie ontmaskerd

3 93 Cultuur en kunst

94 Muziek

103 Ballet en moderne dans

104 Literatuur

107 Architectuur en stedenbouw

111 Beeldende kunst

114 Media en film

118 Sport

4 121 Havana, een verstilde droom

122 Snel wegwijs in de stad

126 Geschiedenis

131 La Habana Vieja

150 Musea

155 Centro Habana

163 Modern Havana

171 Miramar

172 La Habana del Este

176 In de voetsporen van Hemingway

179 Recreatieparken

5 189 Pinar del Río en Isla de la Juventud/Cayo Largo

190 Tabak en mogotes

191 Van Havana naar Pinar

197 De stad Pinar del Río

202 Viñales

205 Het schiereiland Guanahacabibes

207 Isla de la Juventud

213 Cayo Largo

6 223 Matanzas

224 De stad Matanzas

230 De omgeving van Matanzas

232 Varadero

239 Cárdenas

241 Ciénaga de Zapata

246 Bahía de Cochinos (Varkensbaai)

7 257 Midden-Cuba

258 Oriëntatie

260 Santa Clara

265 Cienfuegos

274 Trinidad

286 Sancti Spiritus

288 Ciego de Ávila

290 De eilanden in het noorden
(Cayería del Norte)

294 Camagüey

300 Santa Lucía

300 Las Tunas

8 **317 De Oriente**

318 Oriëntatie

319 Holguín

324 Guardalavaca

327 Bayamo

332 De zuidwestkust

335 Santiago de Cuba

350 De omgeving van Santiago

356 Guantánamo

357 Baracoa

i **372 Algemene informatie**

r **399 Register**

Woord vooraf

Cuba is in mijn ogen de meest betoverende parel in het zonovergoten Caribische gebied, vanwege zijn grootsheid in historisch en cultureel opzicht, de talrijke nog te ontdekken plekken, en vooral de puurheid en openheid van de Cubanen.

Vijftig jaar revolutie hebben ze er nu opzitten. Een halve eeuw vechten om de revolutionaire idealen vast te houden, terwijl de wereld in rap tempo veranderde. Tijdens de Koude Oorlog kwam Cuba in het kamp van de Sovjet-Unie terecht, enerzijds door het strenge Amerikaanse embargo, anderzijds door de bewuste socialistische koers van Fidel Castro, Ernesto 'Che' Guevara en de andere revolutionairen.

De wereldwijde economische crisis in de jaren tachtig van de vorige eeuw, maar vooral de teloorgang van het communisme in Oost-Europa bracht de economie van Cuba in grote problemen. Schaarste aan zowat alle primaire levensbehoeften is voor de Cubanen sindsdien een dagelijkse zorg.

Een beetje tegen zijn zin heeft het communistische regime sindsdien gekozen voor het toerisme, want vóór de revolutie was dat synoniem met prostitutie, gokken en corruptie. De Cubanen zelf hebben het toerisme in ieder geval met overtuiging omarmd. Het is voor velen de kans op contact met de buitenwereld en de mogelijkheid om wat bij te verdienen.

Vanwege de politieke en economische situatie op dit moment kan niemand voorspellen wat de toekomst Cuba zal brengen. Eén ding is zeker: trots op hun land en gastvrij zullen de Cubanen altijd blijven. Dat gegeven én de schoonheid van het kustgebied, de prachtige stranden en de natuur, de rijke historie en spannende cultuur, zullen Cuba tot een topvakantieland maken. Bezoek het land en ontdek het zelf.

Marcel Bayer

< Waaghalzen aan de Malecón in Havana.

Havana, een verstilde droom

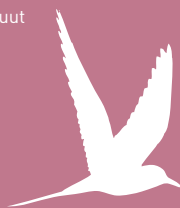
4

De stad Havana heeft een magische klank, al sinds de tijd van de Spanjaarden. Het was een van de grootste havens van de wereld en 'sleutel tot de Nieuwe Wereld', bruggenhoofd voor de ontdekking van Midden- en Zuid-Amerika. Zwarte bastions en veel forten omringen de haven en de oude stad.

Na de Spaans-Amerikaanse oorlog van 1898 kwam de Cubaanse hoofdstad onder Amerikaanse invloedsfeer en kreeg de American way of life de overhand. Een moderne wijk als Vedado is één grote verzameling modernistische architectuur. De zwoele Caribische stad veranderde in een tuin der lusten voor gefortuneerde Amerikanen en Cubanen. Legendarisch waren de cabarets, nachtclubs en gokpaleizen. De keerzijde was dat ook de Amerikaanse maffia zich er nestelde.

Sinds de revolutie liggen het oude koloniale deel van de stad, met werkelijk prachtige barokke bouwwerken, en de moderne stadsdelen met hun strakke lijnen en ruime opzet erbij als een verstilde droom. Havana is apart, een stad met een ongekende veerkracht, vol kleur en passie. Een stad die uitnodigt tot zwerven langs de monumentale pleinen en straten, langs de indrukwekkende stadspaleizen en verdedigingswerken van La Habana Vieja (Oud-Havana), langs de Malecón, de zeeboulevard, waar de Habaneros bijpraten en uitwaaien, in de voetsporen van Ernest Hemingway, Frank Sinatra, Fidel of Che.

< Het Gran Teatro de la Habana, majestueuze architectuur en een instituut voor de hoge kunsten in Cuba.

Havana

SNEL WEGWIJS IN DE STAD

Havana is weliswaar het bestuurscentrum van de Cubaanse regering, maar aan de stad is de afgelopen halve eeuw betrekkelijk weinig toegevoegd. Gebouwen kregen andere functies en hier en daar verschenen monumenten voor de revolutie. Toch was het zelfs beleid om de 'corrupte en bureaucratistische' hoofdstad te negeren en de investeringen te richten op de ontwikkeling van de rest van het land. Het straatbeeld in Havana is wel ingrijpend veranderd. Van overvloedig gevulde winkels, opstoppingen voor de beruchte clubs en dure Amerikaanse auto's is geen sprake meer. De etalages zijn

meestal leeg, winkelpanden dichtgetimmerd en kantoren omgebouwd tot woningen. Op strategische kruispunten staan immense borden met schreeuwerige slogans over de zegeningen van het socialisme.

Grote delen van de oude stad zijn verwaarloosd en vervallen, op het historische centrum na. Dat is met steun van UNESCO opgeknapt en trekt nu jaarlijks honderduizenden toeristen. Behalve aan de schitterende barokke gebouwen en de doorleefde sfeer vergapen die bezoekers zich aan de oude Amerikaanse sleeën. Met buitengewone creativiteit worden die aan de praat gehouden, zelfs na vijftig jaar revolutie en gebrek aan alles.

Hotel Habana Libre in Vedado, *landmark* in het moderne deel van de stad.

FIETSTAXI

'*Taxi ecológica! Taxi ecológica!* Goedkoop en snel,' roept Rolando (38) al fietsend naar een grote groep langslowende toeristen. 'Voor drie CUC verdwijnen uw vermoeide benen en krijg ik mooie, sterke kuiten,' grapt hij tegen het buitenlandse koppel dat op het bankje achter hem klimt en hem op zijn magere benen wijst. 'In anderhalf jaar tijd was ik twaalf kilo gewicht kwijt,' meldt de Cubaan. 'Ik moet hard fietsen. In de winter vind ik het fijn om te werken omdat het buiten koud is, maar de relatief kleine groep toeristen die hier nu komt, zit blijkbaar liever in een snikhete, stinkende auto. En in augustus is dit werk eigenlijk te zwaar.'

Rolando racet inderdaad in nog geen kwartier met zijn fietstaxi vanuit het stadsdeel Vedado over de Malecón naar Oud-Havana. De *bicitaxista* kent alle kuilen en straten in de hoofdstad op zijn duimpje en zigzagt met het grootste gemak om stapels stenen. Twee geluidsboxen van elk vijftientig CUC bungelen boven zijn hoofd en nu is het Madonna die, na een blaffende hond en een stel joelende kinderen, met haar 'Open Your Heart' elke verdere vorm van conversatie onmogelijk maakt.

Na een rit van ongeveer vijf minuten: even stilte. De Cubaan houdt halt op de hoek van een straat in Centro Habana om een nieuw cassettebandje te zoeken terwijl hij over zichzelf begint. 'Anderhalf jaar geleden werkte ik nog als dokter in een polikliniek even buiten de stad. De transportmogelijkheden waren ondraaglijk, ik moest vaak om half vijf op om niet te laat te komen. Ik heb een zieke vrouw en twee zoontjes voor wie ik moest zorgen. Maar ik kon niet meer. De hele dag hard werken voor een paar honderd pesos. Een paar schoenen kost veertig CUC. Hoe kon ik olie, vlees en tandpasta kopen als we ook goed voor de dag wilden komen?'

Plotseling onderbreekt Rolando zijn verhaal en schreeuwt een collega-fietser met een leeg achterbankje aan de overkant van de straat toe. '*Compañero Enrique*. Aan het begin van Escobar liepen zojuist nog twee koppels. Probeer het daar gewoon!'

Niet zijn vriend Enrique, maar de knappe twintigers die ooit sportleraar wilden worden, vormen soms een obstakel voor zijn broodwinning. 'Ze rijden veel sneller en zijn handig met de vrouwen,' legt Rolando uit. Met zijn

familie gaat het steeds beter. Jaarlijks betaalt hij aan de staat 102 CUC voor zijn vergunning en 31 CUC voor een verzekering. 'Dat is bij elkaar best veel, maar op een dag verdien ik met vijftien ritten soms veertig CUC, en op een andere dag trap ik drie keer heen en weer over de Malecón en heb ik mijn vroegere maandsalaris bij elkaar gefietst. Heel af en toe neemt een buitenlandse passagier me zelfs mee uit eten. Dan stoppen ze me na afloop vaak nog een biljet van twintig in mijn zak. Vooral wanneer ik verhalen over mijn kinderen vertel.'

Naar schatting een paar duizend bicitaxi's rijden er rond in Havana. Niemand weet precies hoeveel, maar zeker is dat de grotere ruimte voor ondernemerschap tot nog meer fietstaxi's heeft geleid.

Rolando is toe aan een nieuwe driewieler, vindt hij. De riksja lijkt nu verdacht veel op zijn eigen huis. Als het regent, sijpelt het water door het blauwe afdakje, de verf bladdert van de geel geschilderde buizen af en de fiets wankelt wanneer de wind hard waait. Deze maand heeft Rolando vijf keer een band moeten verwisselen. 'En dat komt echt niet alleen door de slecht onderhouden straten in Havana,' verzekert hij. 'De Amerikanen en de Canadezen zijn te zwaar. Soms zitten ze met 230 kilo op mijn bankje. Ze worden met de dag dikker omdat ze in Cuba alle dulce opeten.'

Havana is zowel de naam van de Cubaanse hoofdstad als van de provincie waarin deze ligt. In dit hoofdstuk staat de stad centraal, de op een na grootste Caribische metropool, met 2,2 miljoen inwoners. Dat zou je op het eerste gezicht niet zeggen. Afgezien van het relatief rustige verkeer komt dat door de uitgestrektheid van het stedelijke gebied. De stad beslaat 725 km² en strekt zich tientallen kilometers lang uit langs de Straat van Florida: van Marina Hemingway, de jachthaven in het uiterste westen, tot de stranden van La Habana del Este in het oosten. Naar het zuidoosten, het zuiden en zuidwesten toe lopen omvangrijke stedelijke 'lobben' het binnenland in. Het oude centrum, La Habana Vieja, ligt aan de haven en de baai, de Bahía de la Habana. Drie forten uit de 16de en 18de eeuw markeren de ingang van de baai als bewijs van het strategische belang van de haven. Oud-Havana is een unieke verzameling monumentale bouwwerken uit de Spaans-koloniale tijd. Oriëntatiepunten zijn Plaza de la Catedral en Plaza de Armas. Aan de westkant wordt La Habana Vieja begrensd door enkele brede straten in noord-zuidelijke richting. Het beste oriëntatiepunt is hier het Parque Central, een sfeervol pleintje op de scheiding tussen het koloniale stadsdeel en het Havana van de 19de en 20ste eeuw. Een imposant bouwwerk is hier het Capitolio Nacional. Vanaf het Parque Central naar het noorden toe loopt de flaneurboulevard Paseo de Martí (voorheen Prado).